

Sygn. akt VII U 3553/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Renata Gąsior

Protokolant sekr. sądowy Maria Nalewczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 listopada 2014 r. w Warszawie

sprawy H. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W.

o emeryturę

na skutek odwołania H. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. z dnia 30 października 2013 r., znak: (...)

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 października 2013 r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. odmówił H. W. przyznania (na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych) prawa do świadczenia emerytalnego. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że wnioskodawczynie nie spełniła przesłanki ogólnego stażu pracy, gdyż na dzień 1 stycznia 1999 r. udowodniła jedynie 13 lat, 4 miesiące i 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych wobec wymaganych 25 lat. Podkreślił przy tym, że do stażu pracy ubezpieczonej nie zaliczył okresu pobierania przez nią praktycznej nauki zawodu w (...) Szkole (...) w W., tj. okresu od dnia 1 września 1962 r. do dnia 24 czerwca 1966 r. z uwagi na bark dostarczenia imiennej umowy zawartej o praktyczną naukę zawodu (k. 7 a.s.).

Odwołanie od tej decyzji złożyła wnioskodawczynie wskazując, że wbrew stanowisku organu rentowego spełnia przesłanki do przyznania na jej rzecz świadczenia emerytalnego. W szczególności wskazała, że organ rentowy winien zaliczyć do jej stażu pracy okres praktyki zawodowej w (...) Spółdzielni (...) z siedzibą w W., którą odbyła w latach 1962-1966 r. Podkreśliła, że posiada pracowniczą książeczkę zdrowia wydaną przez (...) – W. (...) na podstawie, której została dopuszczona do pracy w ww. Spółdzielni. Stwierdziła także, że po ukończeniu szkoły została przyjęta do pracy w (...) P. w W., o czym świadczy świadectwo pracy z dnia 19 sierpnia 1966 r. Na tej podstawie ubezpieczona wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji w całości i przyznanie na jej rzecz prawa do świadczenia emerytalnego (k. 2-6 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. w dniu 30 maja 2014 r. zajął stanowisko w sprawie i wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu odpowiedzi organ rentowy powołał się na argumentację zaprezentowaną w treści zaskarżonej decyzji. Podkreślił przy tym, że jak wynika z treści art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczeniu do określonej pracy i warunkach zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z 1958 r., Nr 45, poz. 226 ze zm.), zakład pracy przyjmując młodocianego na naukę zawodu w

celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu jest obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki młodocianego. Z uwagi na fakt, że ubezpieczona nie dostarczyła ww. indywidualnej umowy zawartej z zakładem pracy, brak jest podstaw prawnych, aby uwzględnić powyższy okres do stażu pracy wnioskodawczyni. Z tych też względów decyzją z dnia 30 października 2013 r., znak: (...) organ rentowy odmówił H. W. prawa do dochodzonego świadczenia (k. 15-16 a.s.).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Ubezpieczona H. W., urodzona w dniu (...), w dniu 24 czerwca 1966 r. ukończyła (...) Szkołę (...) w W. w zawodzie sprzedawca. Nauka w tej szkole odbywała się w ten sposób, że w trakcie drugiego i trzeciego roku nauczania, tj. w latach 1964-1966 ubezpieczona przez 3 dni w tygodniu uczęszczała na zajęcia teoretyczne, a przez kolejne 3 dni na zajęcia praktyczne. Te ostatnie odbywały się w sklepach o różnych branżach, w tym m.in. w sklepie spożywczym przy ul. (...), w sklepie obuwniczym przy ul. (...), a także przez jakiś czas na (...). Na podstawie wyników odbytych praktyk uczniowie (...) Szkoły (...) w W. otrzymywali oceny, które następnie były wpisywane do arkusza ocen. Wszystkie sklepy, w których odbywała praktyki należały do sieci (...). W trakcie praktycznej nauki zawodu rodzice uczniów nie podpisywali w ich imieniu indywidualnych umów ze sklepami, w których odbywały się praktyki. Umowy te były natomiast podpisywane pomiędzy szkołą reprezentowaną wówczas przez Profesor organizacji i techniki handlu, a kierownikami poszczególnych sklepów. W ramach odbywanej praktyki wnioskodawczyni przez 8 godzin dziennie wykonywała czynności polegające na dbaniu o porządek i estetykę sklepu, wykładaniu towaru na półki, sprzątaniu, w tym myciu podłóg, obsłudze klienta oraz obsłudze kasy. Za praktykę wnioskodawczyni otrzymywała zapłatę w kwocie 150 zł miesięcznie (świadczenia szkolne k. 9-10, zeznania Z. K. k. 64-65, zeznania odwołującej H. W. k. 65-66 a.s.).

Wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się okresem składkowym w wymiarze 10 lat i 6 dni oraz okresem nieskładkowym w wymiarze 3 lat, 4 miesięcy i 2 dni, tj. łącznym ogólnym stażem pracy w wymiarze 13 lat, 4 miesięcy i 8 dni (k. 7 a.s.).

W dniu 26 września 2013 r. H. W. złożyła w organie rentowy wniosek o przyznanie na jej rzecz prawa do emerytury w oparciu o przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Do powyższego wniosku ubezpieczona dołączyła informację na temat okresów składkowych i nieskładkowych wraz z dokumentacją potwierdzającą te okresy. Na potwierdzenie okresu pobierania praktycznej nauki zawodu w (...) Spółdzielni (...) z siedzibą w W. w latach 1964-1966, H. W. przedłożyła pracowniczą książeczkę zdrowia (k. 11-31, tom II a.r.).

Decyzją z dnia 30 października 2013 r., znak: (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w W. odmówił H. W. przyznania prawa do świadczenia emerytalnego wskazując, że wnioskodawczyni nie spełniła przesłanki ogólnego stażu pracy, gdyż na dzień 1 stycznia 1999 r. udowodniła jedynie 13 lat, 4 miesiące i 8 dni okresów składkowych i nieskładkowych wobec wymaganych 25 lat. Organ rentowy podkreślił przy tym, że do stażu pracy ubezpieczonej nie zaliczył okresu pobierania przez nią praktycznej nauki zawodu w (...) Szkole (...) w W. z uwagi na brak dostarczenia imiennej umowy zawartej o praktyczną naukę zawodu (k. 7 a.s.).

Od niekorzystnej dla siebie decyzji organu rentowego, H. W. złożyła odwołanie do tut. Sądu, inicjując tym samym niniejsze postępowanie (k. 2-6 a.s.).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zawartych w aktach sprawy i aktach rentowych. Zdaniem Sądu powołane wyżej dokumenty, w zakresie w jakim Sąd oparł na nich swoje ustalenia są wiarygodne, wzajemnie się uzupełniają i tworzą spójny stan faktyczny. Nie były one przez strony kwestionowane w zakresie ich autentyczności i zgodności z rzeczywistym stanem rzeczy, a zatem okoliczności wynikające z treści tych dokumentów należało uznać za bezsporne i mające wysoki walor dowodowy.

Za wiarygodne, co do zasady Sąd uznał również zeznania świadka Z. K. (k. 64-65 a.s.) oraz odwołującej H. W. (k. 65-66 a.s.). Wskazać jednak należy, że powyższe zeznania nie wniosły nic istotnego dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, w

kwestiach dla niej kluczowych, albowiem zarówno świadek, jak i odwołująca nie posiadali dokładnej wiedzy na temat zawarcia i realizacji indywidualnej umowy o naukę zawodu. Odwołująca H. W. wskazała bowiem, że nie pamięta, czy była podpisywana jakaś umowa pomiędzy jej mamą, a sklepami. Z kolei świadek Z. K., co prawda wskazała, że na drugim roku praktyk jej mama była wzywana do szkoły w celu podpisania jakiejś umowy dotyczącej prakty, aczkolwiek faktu tego w żaden sposób nie udokumentowała, wskazując jedynie, że aktualnie nie posiada takiej umowy. Z tych też względów wskazana przez świadka okoliczność nie mogła stanowić podstawy do przyznania jej zeznaniom w tym zakresie przymiotu wiarygodności. A zatem, ustalając stan faktyczny w niniejszej sprawie, Sąd oparł się wyłącznie na ogólnej wiedzy ww. osób na temat przebiegu praktyk w (...) Spółdzielni (...) z siedzibą w W., która znalazła potwierdzenie w pozostałym zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie H. W. od decyzji organu rentowego z dnia 30 października 2013 r., znak: (...) nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 z późn. zm.) ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny określony w ust. 2 albo 3; mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 27a. W myśl ust. 3 pkt. 1 wiek emerytalny dla mężczyzn urodzonych w okresie do dnia 31 grudnia 1947 roku wynosi co najmniej 65 lat. Z kolei w myśl art. 28 ustawy emerytalnej ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy nie osiągnęli okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 ust. 1 pkt. 2, przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki: osiągnęli wiek emerytalny, o którym mowa w art. 27 ust. 2 i 3; mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 15 lat dla kobiet i co najmniej 20 lat dla mężczyzn.

Wnioskodawczyni nie spełniła jednego ze wskazanych powyżej warunków do nabycia emerytury na podstawie wyżej powołanych przepisów. Na dzień 1 stycznia 1999 r. legitymuje się bowiem okresem składkowym w wymiarze 10 lat i 6 dni oraz okresem nieskładkowym w wymiarze 3 lat, 4 miesięcy i 2 dni. Łączny ogólny staż pracy wnioskodawczyni na dzień 1 stycznia 1999 r. wynosi zatem 13 lat, 4 miesiące i 8 dni. Organ rentowy na tę okoliczność przedstawił stosowne wyliczenie (k. 32, tom II a.r.), które w sposób szczegółowy wyjaśnia jakie okresy i w jakim wymiarze zostały uwzględnione. W ocenie Sądu Okręgowego nie ma podstaw do kwestionowania tego wyliczenia.

Jedynym konkretnym zarzutem wnioskodawczyni było to, że organ rentowy powinien zaliczyć do jej ogólnego stażu pracy, okres praktycznej nauki zawodu w (...) Szkole (...) w W. od dnia 1 września 1964 r. do dnia 24 czerwca 1965 r. oraz od dnia 1 września 1965 r. do dnia 24 czerwca 1966 r. (k. 2-6 a.s.).

Mając na uwadze powyższe wskazać jednak należy, że przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zawierające katalog okresów składkowych i nieskładkowych, uwzględnianych przy ustalaniu stażu pracy warunkującego prawo do świadczeń z ubezpieczenia społecznego oraz ich wysokość, nie przewidują możliwości uwzględnienia okresu edukacji na poziomie uzyskiwania podstawowych kwalifikacji zawodowych, a więc okresu nauki w szkole zawodowej, technikum czy liceum, nawet jeśli program nauki przewidywał także naukę zawodu, np. w warsztatach szkolnych.

Stosownie do art. 6 ust. 2 pkt. 3 w/w ustawy podlegają zaliczeniu jako okresy składkowe okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 roku, ponieważ w tym czasie osoby te były objęte obowiązkiem ubezpieczenia społecznego.

Tak więc jeżeli młodociany odbywał praktyczną naukę zawodu w zakładzie pracy, na podstawie umowy zawartej między nim a zakładem pracy, okres praktycznej nauki zawodu podlega uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty oraz przy ustalaniu wysokości tych świadczeń. W takim bowiem przypadku młodociany podlegał ubezpieczeniu społecznemu, a w związku z tym była za niego opłacana składka na ubezpieczenie społeczne. Zasadniczą kwestią wymagającą rozstrzygnięcia jest więc to, czy nauka zawodu była pobierana przez młodocianego przy jego

równoczesnym zatrudnieniu, czy też jako przedmiot praktyczny w programie nauki szkolnej. Innymi słowy, czy nauczający zawodu był pracodawcą czy nauczycielem młodocianego, a więc czy związek między nimi polegał na stosunku prawa pracy - nauki zawodu, czy na stosunku administracyjnym. Stosunek zatrudnienia obejmował bowiem tylko młodocianych przyjętych do pracy w celu nauki zawodu, obowiązanych do doksztalcania się w szkole, nie zaś tych, którzy pobierali naukę bez zatrudnienia się. Pozostawić więc trzeba na uboczu realizację praktycznej nauki zawodu w takich szkołach, jak zasadnicze szkoły zawodowe i technika zawodowe, w których praktyczna nauka zawodu, gdy odbywała się poza warsztatami szkolnymi, w zakładach pracy, organizowana była na podstawie umowy zawartej pomiędzy szkołą a zakładem pracy i uczniowie, wykonujący pracę w ramach tej praktyki nie byli pracownikami tych zakładów. Taki pogląd wyraził m.in. Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 18 marca 2009 r. (III AUa 1213/08).

Zasady zatrudniania młodocianych w celu nauki zawodu były również uregulowane w przepisach ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy (Dz. U. z 1958 roku, Nr 45, poz. 226 z późn. zm.). Zgodnie z art. 1 w zw. z art. 2 w/w ustawy dopuszczalne było zatrudnianie młodocianych, którzy ukończyli 15-ty rok życia. Młodociani mogli być zatrudniani przez zakłady pracy tylko w celu m.in. nauki zawodu (art. 3 ust. 1 pkt. 1 w/w ustawy). Zgodnie zaś z art. 9 ust. 1 w/w ustawy zakład pracy, przyjmując młodocianego na naukę zawodu w celu przyuczenia do określonej pracy oraz odbycia wstępnego stażu pracy, był obowiązany zawrzeć z nim na piśmie umowę określającą zawód albo rodzaj pracy, w jakim młodociany będzie szkolony, czas trwania nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy lub wstępnego stażu pracy oraz zasadnicze obowiązki i uprawnienia młodocianego. Okresy nauki zawodu, przyuczenia do określonej pracy oraz wstępnego stażu pracy były okresami zatrudnienia (art. 10 w/w ustawy). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 24 kwietnia 2009 r. (II UK 334/08) wyraził pogląd, że młodociany, odbywający naukę zawodu w ramach umowy zawartej z zakładem pracy na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy, posiadał status pracownika w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym oraz ubezpieczeniu społecznym. Sąd Okręgowy w pełni akceptuje powyższy pogląd Sądu Najwyższego.

Odnosząc powyższe rozważania do realiów niniejszej sprawy, stwierdzić należy, że brak jest podstaw do przyjęcia, by H. W. w spornym okresie czasu odbywała praktyczną naukę zawodu na podstawie indywidualnej umowy o naukę zawodu, zawartej pomiędzy nią, a zakładem pracy i przysługiwał jej z tego tytułu status pracownika. Z przeprowadzonych w przedmiotowej sprawie dowodów wynika jedynie, że w okresach od dnia 1 września 1964 r. do dnia 24 czerwca 1965 r. oraz od dnia 1 września 1965 r. do dnia 24 czerwca 1966 r. uczęszczała ona do (...) Szkoły (...) w W. i faktycznie pobierała w tym okresie praktyczną naukę zawodu, poza warsztatami szkolnymi, w zakładzie pracy, jednak nie na zasadzie zatrudnienia na podstawie indywidualnej umowy o pracę, ale na podstawie umowy zawartej pomiędzy szkołą a zakładem pracy, w ramach przedmiotu praktycznego w programie nauki szkolnej, nie była więc pracownikiem tego zakładu pracy.

Przypomnieć w tym miejscu należy, że z art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy, wynikał obowiązek zawierania przez pracodawców z młodocianymi na piśmie umów o pracę określających zasady obywatela praktycznej nauki zawodu. Odwołująca, jak sama przyznała w swoich zeznaniach, nie pamiętała czy zawierała taką indywidualną umowę o naukę zawodu. Wskazała jedynie, że jej mama składała oświadczenie, na mocy którego wraziła zgodę na to, aby odwołująca odbywała praktyki w sklepie. Za przyjęciem, że odwołującej, podobnie jak innych uczniów szkoły, do której uczęszczała z (...) Spółdzielnią (...) z siedzibą w W. nie łączył w spornym okresie stosunek zatrudnienia, przemawia też pośrednio analiza akt osobowych H. W., która na potwierdzenie okresu pobierania praktycznej nauki zawodu w (...) Spółdzielni (...) z siedzibą w W. w latach 1964-1966, H. W. przedłożyła wyłącznie pracowniczą książeczkę zdrowia. Również świadek Z. K. w trakcie przesłuchania na rozprawie w dniu 31 lipca 2014 r. wskazała, że nie dysponuje indywidualną umową zawartą pomiędzy nią, a Spółdzielnią.

Analiza akt osobowych H. W. wskazuje także, że umowę o pracę ze Spółdzielnią podpisała ona dopiero w dniu 19 sierpnia 1966 r. a więc już po ukończeniu (...) Szkoły (...) w W.. Również w kwestionariuszu osobowym w rubryce dotyczącej przebiegu zatrudnienia nie wskazywała ona na fakt zatrudnienia w czasie nauki w szkole zawodowej,

wpisując jako rodzaj wykonywanej pracy – uczeń. Za wskazane powyżej okresy tj. od dnia 1 września 1964 r. do dnia 24 czerwca 1965 r. oraz od dnia 1 września 1965 r. do dnia 24 czerwca 1966 r. Sąd nie uzyskał również żadnej dokumentacji pracowniczej, z której wynikałoby, że odwołującą łączył z (...) Spółdzielnią (...) z siedzibą w W. stosunek pracy. W piśmie z dnia 13 listopada 2013 r. skierowanym do tut. Sądu, ww. Spółdzielnia wskazała, że pracownicza książeczka zdrowia, na którą powołuje się odwołującą została wystawiona wyłącznie dla celów sanitarno-epidemiologicznych i nie jest dokumentem na podstawie, którego można stwierdzić zawarcie umowy o pracę z pracownikiem młodocianym w celu nauki zawodu sprzedawcy. Z kolei w archiwum zakładowym brak jest dokumentacji osobowej na nazwisko M. lub M..

Reasumując powyższe rozważania, w przekonaniu Sądu Okręgowego, przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że w spornym okresie czasu H. W. pobierała wprawdzie w (...) Spółdzielni (...) z siedzibą w W. naukę zawodu, ale bez równoczesnego zatrudnienia na podstawie indywidualnej umowy o naukę zawodu, a jedynie w ramach praktyki w programie nauki szkolnej. Nauczający zawodu nie był w tym przypadku pracodawcą, a jedynie nauczycielem odwołującej. Ponadto szkoła, do której uczęszczała odwołująca nie była szkołą przyzakładową.

Mając na uwadze wszystkie podniesione wyżej argumenty, Sąd Okręgowy, uznając iż zaskarżona decyzja ZUS z dnia 30 października 2013 r. jest zasadna i odpowiada prawu, na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił wniesione od niej odwołanie.

ZARZĄDZENIE

(...)

(...)